

Skaitymo mokymo būdai

Vis daugiau vaikų į pirmą klasę ateina jau mokėdami skaityti. Mokymo skaityti pradžia būna gana ankstyva, dažniausiai namie ar ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Tėveliai kartais ne visada suvokia, kokia skaitymo mokymo esmė, ne visada parenka tinkamiausius skaitymo mokymo būdus.

Kokio amžiaus vaikus galima pradėti mokyti skaityti? Manoma, kad vaikas greičiausiai visko išmoks per pirmuosius šešerius gyvenimo metus, kai smegenys auga sparčiausiai. Tačiau teisingiausias atsakymas yra tas, kad kiekvienam vaikui yra savas laikas ir jis labai individualus.

Kai kurie vaikai labai anksti pradeda skirti ženklus ir raides, jas lengvai įsimena ir atpažįsta, kaip atpažįsta paveikslėlyje nupieštą kačiuką ar šuniuką. **Jei vaikas raides mokysis taip, kaip mokosi atpažinti knygelėje paveikslėlį, žaisdamas su raidėmis žaidimus, tai nejučia jas išmoks** („Žiūrėk, kas gi čia?“, „Ogi raidė A.“, „Pastatykim jai iš kaladėlių namelį.“, „Kas namelyje gyvena?“ ir pan.).

Vaikų skaitymo vystymosi etapai

Pirmoji stadija – pseudoskaitymas, ikiskaitymo stadija. Vaikai žaidžia skaitymą, susikaupę varto knygas be paveikslėlių ir kažką bubena savo kalba. Vaikai skaito parduotuvėse produktų pavadinimus, gatvėse užrašus, apversta knyga „paskaito“ mamai pasaką. Jei vaikas dažnai mato skaitančius žmones, aplinkoje yra daug vaikiškų knygų, mama ir tėtis dažnai kartu su vaiku varto knygutes ir rodo paveikslėlius, vaikas anksti susidomi knygomis ir pradeda anksti mėgdžioti suaugusiųjų skaitymą. **Kiekvieną dieną skaitykite vaikui, nesvarbu, kokio jis amžiaus.** Kol vaikas mažas, jam svarbu girdėti mamos ir tėčio balsą ir tariamus žodžius, svarbu ne turinys. Vaikai mokosi suvokti teksto konstrukciją. Vėliau reiktų parinkti vaiko amžių atitinkančią knygelę ir ją ne tik skaityti, bet ir aptarinėti.

Antroji stadija – mokymosi iš koduoti stadija. Kas gi yra tas skaitymas? Rašto kalba yra kodas. Kad galėtume sužinoti, kas parašyta, turime žinoti tą kodą ir mokėti jį iš koduoti. Vaikas turi suvokti, kad atskiri garsai gali būti užrašyti tam tikrais ženklais. Jis pradeda sieti raidę su garsu.

Mokymas pažinti raides

Pavadinkime raides **ne EM, o Mmm, ne EN, o Nnn**. Pavadinti raides **EM, EN, EL** vaikas išmoks, kai mokykloje mokysis abėcėlė. O skaitydami, raides jungdami į skiemenį, tarkime ne **EMA, o Mmmaaa, ne ENA, o Nnnaaa**. Vaikas turi sujungti atskiras raides į žodį, išgirsti tą žodį ir iš garsinio vaizdo jį atpažinti.

Raidės mokymo etapai

- **Raidę pavadina saugęs** (kortelėje, knygoje, gatvėje...);
- **Vaikas parodo raidę pagal suaugusio pavadinimą** (rask, kur pasislėpė raidė A, parodyk, kur šiame žodyje raidė A);
- **Vaikas savarankiškai atpažįsta ir pavadina raidę.**

Jei per anksti bandysime peršokti šiuos etapus, vaikui bus sunku atsiminti raidės pavadinimą, dažnai darys klaidas ir nebenorės tokios veiklos. Neskubėkite klausti vaiko, „kokia čia raidė?“. Kuo ilgiau truks saugusiojo raidės įvardijimo etapas, tuo lengviau bus vaikui savarankiškai atminti raidės pavadinimą. Raidžių įsiminimui padeda jų lipdymas iš plastilino, tešlos, dėliojimas iš lazdelių, kaladėlių, akmenukų, mozaikos detalių, jų spalvinimas, karpymas ir pan. Be to visi šie darbai lavina vaikų smulkiąją motoriką, o tai padeda kalbos vystymuisi ir ruošia ranką rašymo mokymuisi. Kai jau vaikas išmoksta keletą raidžių, galima pradėti mokyti skaityti. Vaikas turi suvokti, kaip jungti atskiras raides į žodį.

Raidžių jungimo būdai

- **Skaitymas skiemenimis.** Vaikai mokomi lėtai tęsti vieną raidę, kol pamato ir atpažįsta kitą raidę ir toliau tęsia ją. Pvz.: mmmmaaaa. Vaikas turi išgirsti, kokį skiemenį perskaitė. Taip jis mokosi perskaityti atskirus skiemenis, o vėliau, tokiu pačiu būdu juos jungia į žodžius. Skiemenimis ištaręs žodį, turi iš to žodžio garsinio vaizdo jį atpažinti.
- **Žodžio raidžių vardijimas iš eilės.** Šį būdą mokytojai naudoja retai. Gerai jeigu žodis trumpas, bet kai žodis ilgesnis, kol vaikas pasako paskutiniąją raidę, pirmoji būna jau seniai pamiršta.

Mokykime vaikus skaityti, ne tik sklandžiai, bet ir sąmoningai. Vaikas turi suprasti, ką perskaitė. Perskaitę žodį, pakalbėkime apie jo reikšmę, perskaitę sakinuką, pakalbėkime apie jį. Vaiko skaitymo raida priklausys nuo jo skaitymo kiekybės. Kuo daugiau jis skaitys, tuo greičiau gerės jo skaitymo technika.

Priminimai suaugusiems, mokantiems vaikus skaityti

- Parinkti vaiko amžių ir interesus atitinkančias knygeles;
- Knygelėse neturėtų būti ilgų, vaikui sunkiai skaitomų arba nesuprantamų žodžių, ilgų sakinių;
- Jei žodžiai sudėtingesni ir sunkiau skaitomi, skaitykite kartu su vaiku, stengdamiesi užbėgti nesėkmei už akių: lengviau skaitomus žodžius palikite vaikui, o sunkiau – perskaitykite patys;
- Mokymasis skaityti – sunkus darbas, todėl vaikas turėtų būti drąsinamas ir giriamas už pastangas;
- Nenusiminkite, jei vaikas klysta, tik klysdamas ir taisydamasis jis išmoks sąmoningo, taisyklingo skaitymo;
- Vaikas turi patirti kuo daugiau sėkmės. Kuo daugiau vaikas patirs teigiamų emocijų, tuo bus didesnė mokymosi skaityti motyvacija.